

1 Velferdsbeskrivelse – Gran

1.1 Presentasjon av kommunen

Gran kommune tilhører AV- gruppe 5 som består av SSBs kostragrupeer 2 og 11. Hva er det som kjennetegner Gran og kommunegruppen?

Kjennetegn for Gran kommune og kommunegruppen

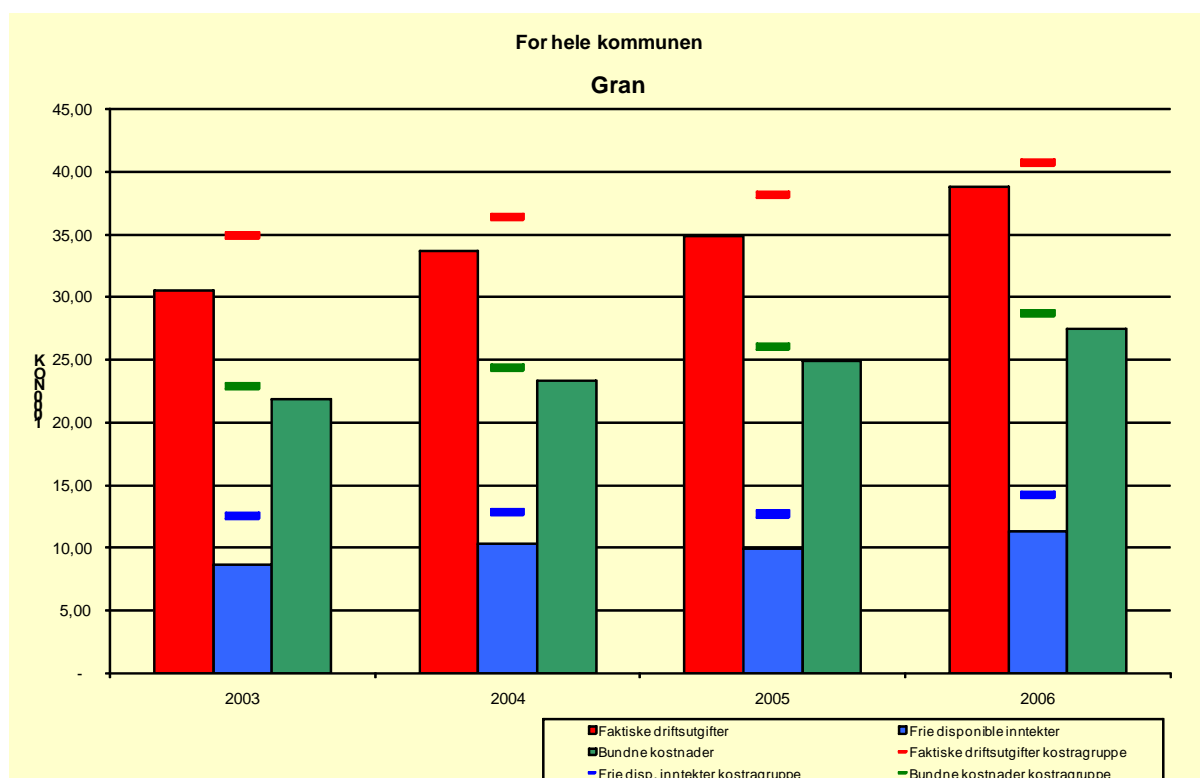
- AV kommunegruppe 5 består av 116 kommuner.
- Alle landets fylker tilhører denne gruppen, men Midt Norge er spesielt godt representert.
- Denne gruppen består av mellomstore kommuner med en befolkning fra 5 - 20 000 innbyggere.
- Kommunene har middels bundne kostnader og middels frie disponible inntekter pr innbygger.
- Ut fra KOMMODE modellens prediksjoner kan man forvente at denne typen kommuner til en viss grad vil prioritere tjenestetilbudet i sektorer som ikke har lovpålagte krav og normer når de blir tilført mer penger. Dette fordi de har oppfylt minstestandardene, og har brukt mindre penger på f eks kultur og fritid.
- Gran kommune er en mellomstor kommune på Hadeland med om lag 13 000 innbyggere og ligger i Oppland fylke.
- Kommunen har svak befolkningsvekst.

1.2 Overordnet økonomisk handlingsrom for Gran

Økonomisk situasjon

- Noe stram økonomi over flere år.
- Bedret økonomisk situasjon de siste årene pga økte rammeoverføringer.
- Bidratt til at kommunen har kontroll over den økonomiske situasjonen.
- Gir et tjenestetilbud som oppfyller lovpålagte krav i skole/oppvekst og pleie/omsorg.
- Prioritert økning av tjenestetilbudet innenfor pleie og omsorg, barnehager, også kultur.
- Gjennomført investeringer i demensavdeling. 25 plasser i drift fra 2006.
- Etterslep på vedlikehold innen både pleie- og omsorg og oppvekst.
- Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter: 1,2 (2005), 3,7 (2006).
- Netto lånegjeld i kroner pr innbygger 18424 (2005), 18647 i (2006)

Økonomien i Gran kommune har blitt bedre de siste årene med bakgrunn i økte overføringer, og det er en positiv utvikling i nettodriftsresultat for kommunen fra 2005 til 2006 (1,2 til 3,7). Økte overføringer har derfor ikke hatt en umiddelbar virkning på omfang eller kvalitet på tjenestetilbudet. Uten disse økte overføringene ville situasjonen i Gran vært langt mer krisebetont, og kommunen ville ha vært nødt til å kutte i budsjettene sine. Figuren nedenfor viser en veldig svak økning i frie disponible inntekter. Gran ligger noe under sin kommunegruppe når det gjelder nivået på de frie disponible inntektene.

Gran kommune har hatt en relativt stabil netto lånegjeld pr innbygger de siste årene, og kommunen har ikke gjort store krumspring på investeringsiden. Kommunens økte økonomiske handlingsrom har ikke ført til økte driftsrammer, men bidratt til at den økonomiske situasjonen i kommunen er under kontroll. Dette vil igjen på sikt kunne føre til at kommunen vil være i stand til å håndtere en ev. økt lånegjeld som gir rom for investeringer.

De kommunale virksomhetene, med unntak av pleie og omsorgssektoren klarer å holde de økonomiske rammene. I 2006 var merforbruket innen pleie og omsorg på 5 mill kroner. Fylkesmannen påfører kommunen i noe grad disse kostnadene ved å ta klager på tildeling av personlig brukerstyrt assistent til følge.

Når det gjelder situasjonen på vedlikehold har kommunen et stort etterslep knyttet til gammel bygningsmasse på skole, barnehager og sykehjem. Kommunen har likevel gjennomført noe ytre vedlikehold på bygg i form av takreparasjoner. Noen skoler har også fått nye inneklimaanlegg.

I Gran kommune er det ikke rom for å gjøre store prioriteringer. Kommunen opplever allerede en eldrebølge som legger press på tjenesteytingen i pleie- og omsorgssektoren. Flere eldre har flyttet til kommunen. Dette har sammenheng med utbygging av boliger i Gran sentrum.

Når det gjelder oppvekstsektoren hadde kommunen full barnehagedekning i 2006, men hadde i 2007 igjen en situasjon med ventelister. Det ble derfor i 2007 opprettet midlertidige barnehageplasser. Kommunen har en veldig desentralisert skolestruktur. Lokalvalget i 2007 og de siste årene har vært preget av en skolestrukturdebatt. I påvente av politiske avklaringer på denne debatten har det ikke vært foretatt særskilte prioriteringer innen skolesektoren de siste årene.

Innen kultur og fritid har det heller ikke vært gjort store prioriteringer utover oppgraderingen av idrettshallen i Gran.

Observasjonen i Gran understøttes delvis av Kommode som sier at kommuner med lave eller middels frie disponible inntekter vil prioritere kultur på marginen eller alternativt øke rammene til sektorer hvor det allerede gis et tilbud etter lovpålagte krav. Gran kommune har primært valgt å få kontroll over kommunens økonomiske situasjon, men har også i noe grad prioritert kultur og pleie- og omsorg.

1.3 Hvilket velferdstilbud gir Gran?

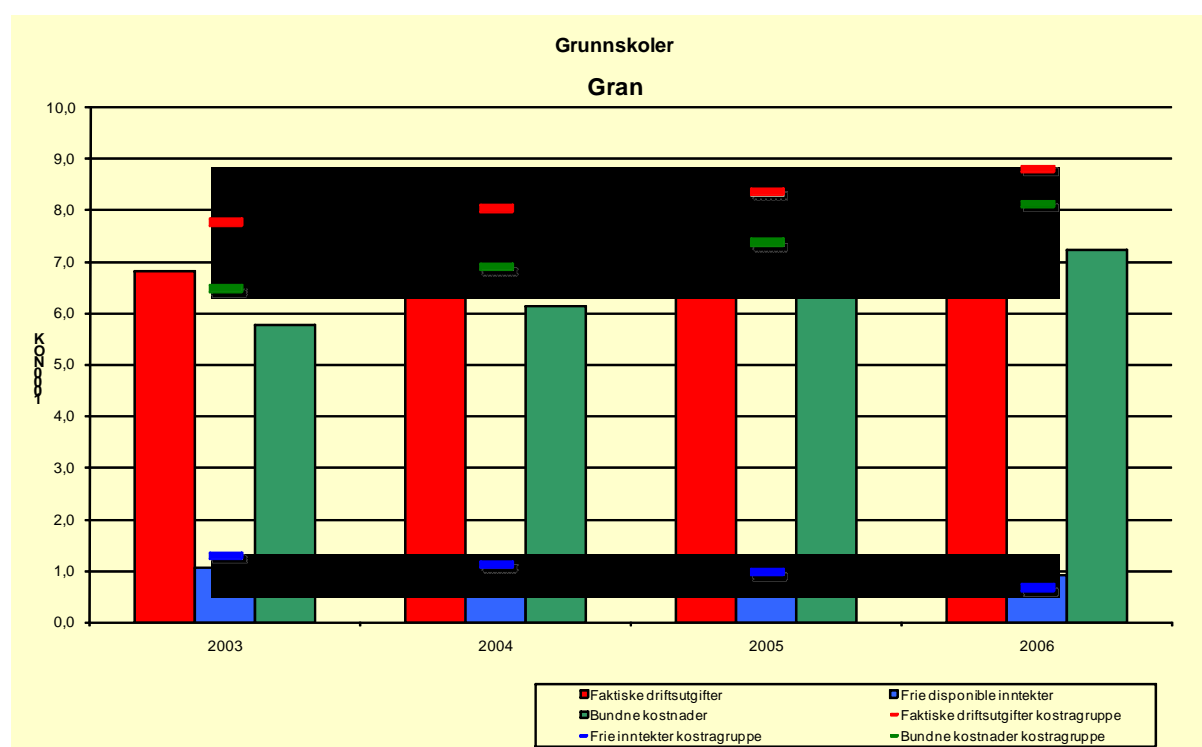
Ut fra den økonomiske situasjonen i kommunen, hvordan kan vi da beskrive velferdstilbudet i Gran kommune innenfor utvalgte sektorer?

Velferdstilbud i Gran

- Prioriterte sektorer og endringer:
 - Planlagt investering i Trinto skole på om lag 50– 60 millioner kroner.
 - Ny sykehjemsavdeling med 25 plasser for demente i drift fra 2006.
 - Flere barnehageplasser
 - Planlegging av nye videregående skole og kultursal/ bibliotek.
 - Idrettshall oppgradert i 2006 til ca 6 millioner.
- Tjenestetilbudet etter sektor:
- Skole og barnehage:
 - Kommunen hadde full barnehagedekning i 2006. Flere private barnehager og oppretting av midlertidige plasser grunnet økt etterspørsel. Tilvekst av plasser. For øvrig ingen særlige endringer i, eller prioriteringer av barnehagesektoren.
 - God tilgang på fagutdannede.
 - Antall elever per datamaskin; 5,2 (2005), 4,5 (2006)
 - Elever per undervisningsrelatert årsverk; 11,8 (2005), 10,9 (2006)
 - Andel ansatte med førskolelærerutdanning (prosent); 28,4 (2005), 25,3 (2006)
 - Andel barn 1–5 år med barnehageplass (prosent); 77,2 (2005), 85,2 (2006)
- Pleie og omsorg:
 - Pleie og omsorg er prioritert ved økte driftsrammer, men flere elde innebærer strammere budsjetter.
 - 25 demensplasser på Gran sykehjem i drift fra 2006, erstatter delvis uhensiktmessige omsorgsboliger.
 - Tilgang fagutdannet personale er bra.
 - Ikke system ventelister, behov vurderes løpende.
 - Andel innbyggere 67 år og over som er beboere på institusjon (prosent); 11,8 (2005), 9,2 (2006)
 - Andel innbyggere 67 år og over som mottar hjemmetjenester (prosent); 14,4 (2005), 17,7 (2006)
 - Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner (prosent); 89,4 (2005) 87,6 (2006)
- Kultur og fritid:
 - Ny videregående skole og kultursal
 - Idrettshall oppdatert for 6 millioner kroner i 2006
 - Bibliotek på Brandbu og Gran
 - Ventelister til kulturskolen.
 - Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger; 240 (2005) 261 (2006)
 - Netto driftsutgifter til idrett per innbygger; 164 (2005) 192 (2006)
 - Netto driftsutgifter til kommunale kultur- og musikkskoler per innbygger 192 (2005), 205 (2006)

1.4 Nærmere om velferdstilbudet innenfor skole og oppvekst (SO)

1.4.1 Skole

Gran ligger omtrent på nivå på sin kommunegruppe når det gjelder nivå på de frie disponible inntektene i skolesektoren, men litt over i 2006.

Kommune har 12 grendeskoler. Antall elever i de siste årene har vært stabil. Skolebygningene er gamle og kommunen har en utfordring når det gjelder de fysiske betingelser for et godt læringsmiljø. Det blir foretatt en grundig gjennomgang av skolene i forbindelse med skolestruktursaken, og konklusjoner fra denne gjennomgangen vil bli brukt i arbeidet med tilrettelegging av skolebygg. Gran kommune vant Skoleeierprisen 2006 for sitt langsiktige arbeid med å utvikle

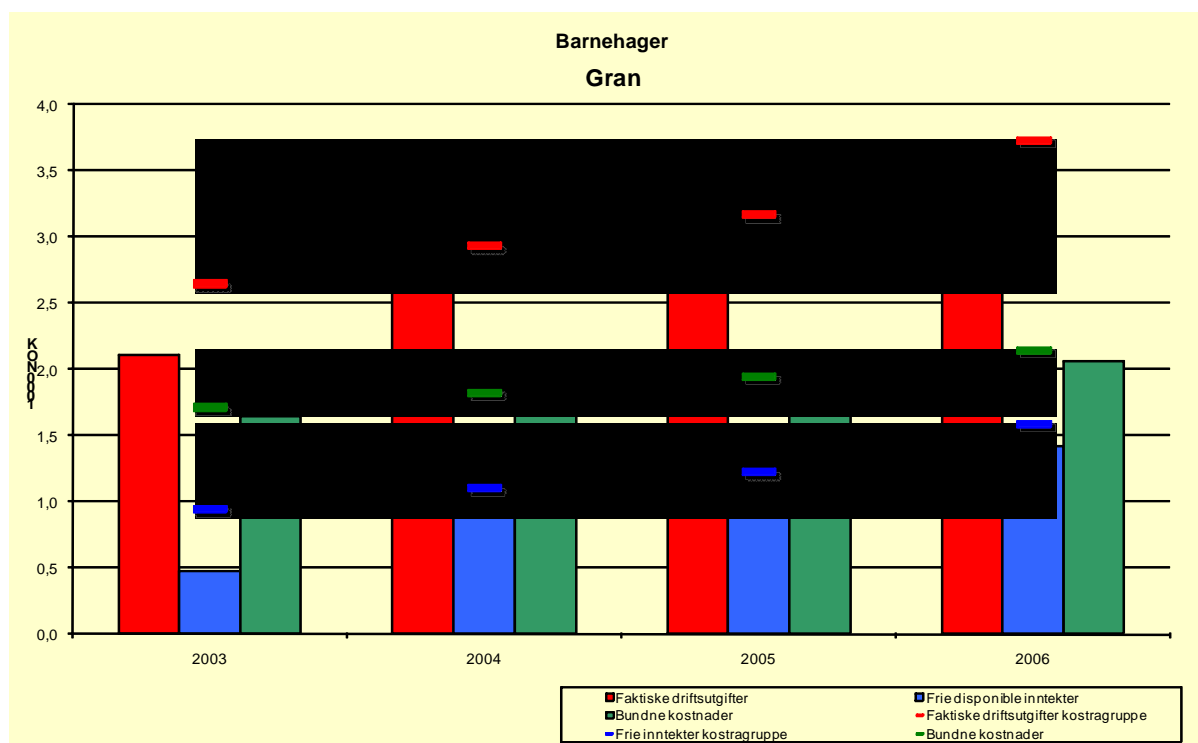
gode skoler. I 2005 var det 5,2 elever som måtte dele på en pc, men det i 2006 4,5 elever.

Det er mange elever som får spesialundervisning, men noe færre enn året før. Flere elever får tilrettelagt undervisning innen ordinær drift, og kommunen har hatt økt fokus på tilpasset opplæring. Kostratall viser at lærertettheten har gått opp fra 2005 til 2006.

Kostratall viser at kommunen har en moderat økning i undervisningsmateriell til elever i 2006. Dette skyldes investeringer i lærebøker, læremidler med mer i forbindelse med kunnskapsløftet. Kommunen ble tilført kr 1,08 mill som ekstra midler fra staten til dette formålet.

Når det gjelder investeringer er det gjennomført forprosjektering utbygging Trintom. Dette arbeidet pågikk gjennom det meste av 2006, men ble midlertidig stanset på høsten i påvente av konklusjon og endelig vedtak om skolestruktur. Det er også gjennomført utbygging av ventilasjon ved flere skoler.

1.4.2 Barnehager

Barnehagene er en prioritert sektor i Gran, men kommunen ligger litt under nivået for de andre kommunene som tilhører denne kommunegruppen når det gjelder bruk av frie disponible inntekter, jf figuren over.

Kommunen hadde i 2006 totalt 19 barnehager, 6 kommunale barnehager med om lag 250 barn og 13 private barnehager med om lag 380 barn. De kommunale barnehagene er, med unntak av en, samlokalisert med skolen som er gamle. Skolene så vel som barnehagene trenger rehabilitering og vedlikehold.

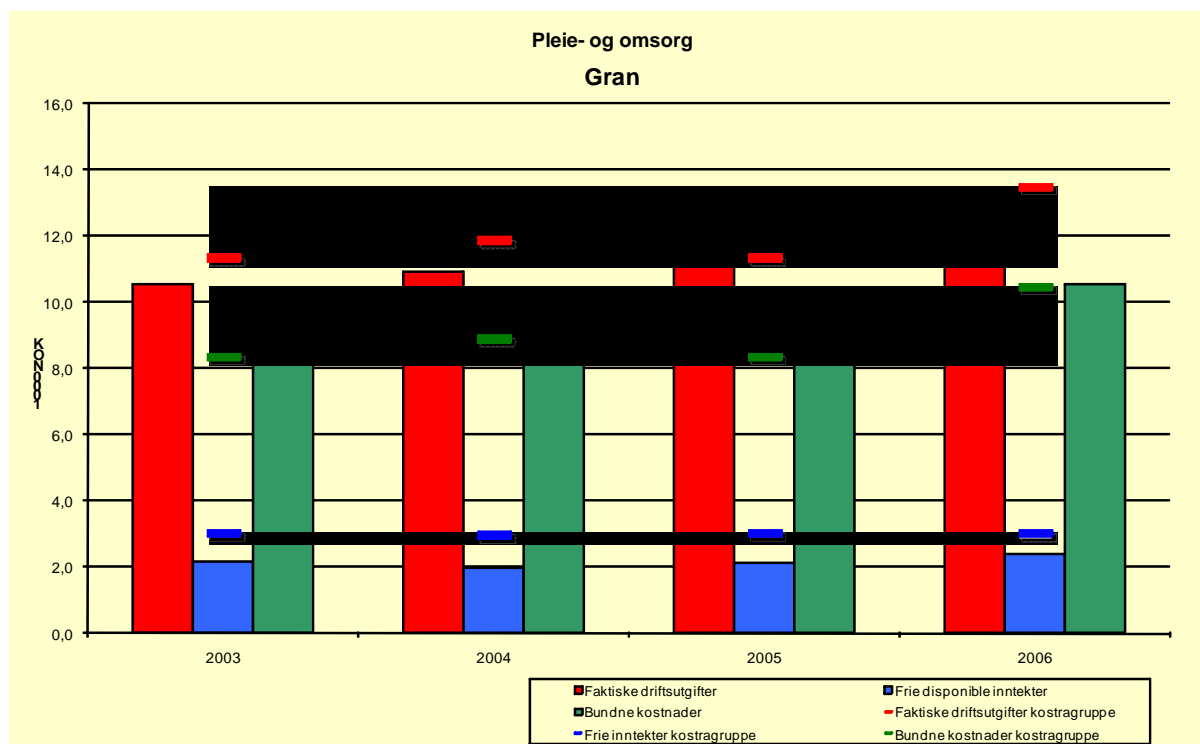
Kommunen hadde full barnehagedekning i 2006, noe som innebar at alle som ville fikk plass ønsket antall dager i uken. Gran kommune har hatt stor etterspørsel etter deltids plasser til barn i kommunen. Dette har imidlertid endret seg, og etterspørselen etter flere fulltids plasser har ført til at kommunen i 2007 var en i en situasjon der de ikke lenger hadde full barnehagedekning. Det ble derfor opprettet to midlertidig private barnehager i 2007 for å håndtere den økte etterspørselen. Pr 1.mars 2007 har kommunen 60 barn på venteliste.

Rammene for sektoren har vært relativt uendret de siste årene. Sektoren oppfyller krav til antall fagutdannede og antall ansatte per barn, men informasjonen tyder ikke på kvalitetsendring. Andel ansatte med førskolelærerutdanning har imidlertid gått noe ned fra 2005 til 2006. Det er en utfordring å få tak i tospråklige assistenter til minoritetsspråklige barn.

Barnehagene har bredbånd og pc' er som er tilgjengelig for de ansatte i barnehagen, og flere av barnehagene har pc' er som barna kan bruke. Barnehagene har lavvo som brukes flittig. Barna er ikke ofte på utflukter som innebærer transport av barna i buss eller bil. Kommunen vil vurdere å kjøpe inn en buss til transport.

Foreldrene betaler 180 kroner i kostpenger på toppen av foreldrebetalingen for barnehageplass, og får et brødmåltid og frukt. Tilbudet i barnehagene er bra, men det er ønskelig med større voksen- og pedagogtetthet.

1.5 Nærmere om velferdstilbudet innenfor pleie og omsorg (PO)

Pleie og omsorgssektoren er en svakt prioritert sektor fra 2005 til 2006, men kommunen ligger jevnt over litt lavere nivåmessig enn de andre kommunene som tilhører AV-gruppe 5 i bruk av frie disponible inntekter.

Kommunens økte ressursbruk er en konsekvens av at Gran får stadig flere eldre og ressurskrevende brukere under 67 år. Gran kommune har her hatt en økning fra 32 brukere i 2005 til 45 brukere i 2006. I tillegg har antall brukere som mottar hjemmetjenester økt fra 559 i 2005 til 704 i 2006.

Gran kommune hadde om lag 310 årsverk i 2006 i pleie og omsorg. Virksomheten er inndelt i tre pleie- og omsorgsavdelinger: Brandbu pleie- og omsorgsdistrikt med Marka alders- og sykehjem som base, Gran pleie- og omsorgsdistrikt med Gran sykehjem som base, samt avdeling for tilrettelagte tjenester (ATT). De to sykehjemmene har til sammen 155 plasser.

Markatun III er en spesialavdeling for demente med 25 plasser og Anna-Ly er et aldershjem med 12 plasser. I tilknytning til omsorgsboligene ved Anna-Ly og Bjonerua eldresenter gir virksomheten et heldøgns tilbud til 19 beboere. I tillegg kjøper Gran kommune 18 plasser på Granhøi og 6 plasser på Røysumtunet.

Presset i pleie- og omsorgssektoren henger blant annet sammen at sykehuset skriver ut pasienter som er stadig mer pleie- og omsorgstrengende. Spesialenheten

for demente med 25 plasser ble satt i drift i 2006, og har delvis avløst andre omsorgsboliger. Gran har overbelegg på institusjonsplasser og det er behov for å bygge flere omsorgsboliger. Å bygge opp et hel døgns omsorgstilbud for de som er for syke til å bo hjemme og for friske til å bo på sykehjem er en utfordring for kommunen.

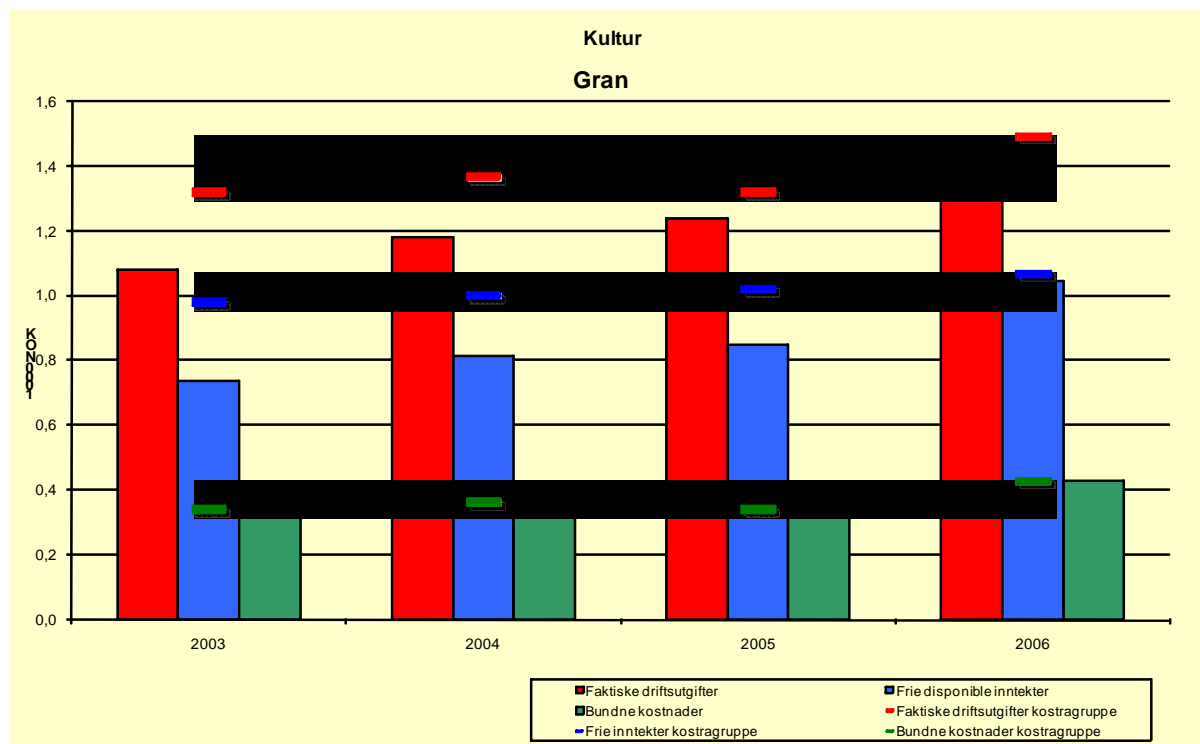
Bemanningen på sykehjemmet er bra, men det fremkommer av intervjuene at den kunne vært bedre og at fagligheten kan styrkes. Beboernes ønsker mht å stå opp og legge seg blir ivaretatt.

Løpende behovsprøving tilsier større etterspørsel enn tilbud, både i institusjoner og i hjemmetjenestene. Dette innebærer at det kan ta noe tid fra et omsorgsvedtak er fattet til det iverksettes, avhengig av hvor akutt behovet er.

I hjemmetjenesten får de eldre i snitt 2 timer hver 2. eller 3. uke. Man prøver i tillegg å legge til rette for at brukeren får besøk av den samme hjemmehjelpen. De eldre har tilbud på dagen i både Brandbu og Gran. Det er imidlertid en utfordring for kommunen å sikre ønskelig stabilitet av pleiere i hjemmetjenesten.

Kommunen bringer ut varm mat til brukerne to dager i uka til de som måtte ønske det. De eldre kan også benytte de seg av tilbud innen dans, trim, dataopplæring, foredrag osv. på de tre servicesentrene.

1.6 Nærmere om velferdstilbudet innenfor kultur og fritid

Kommunen gir ikke inntrykk av økt tilbud innen kultursektoren, men kommode viser at dett er en prioritert sektor. Gran har nivåmessig ligget under de andre kommunene på kultur med unntak av 2006 i bruk av frie disponible inntekter.

Gran idrettshall ble oppgradert for 6 mill kroner i 2006. Kostratall viser også at kommunen bruker mer på idrett og bibliotek i 2006 enn i 2005. Gran har kino på Brandbu og utover det faste kinotilbudet tilbys skoleforestillinger og salg av forestillinger til lag og foreninger.

Kommunen har to idrettsanlegg; Gran idrettshall og Rosendalsbanen. Gran idrettshall leies ut til fast til Brandbu videregående skole, Brandbu ungdomsskole, alle barneskoler og lag og foreninger. Rosendalsbanen tilrettelegges for friidrett i sommerhalvåret og skøyter i vinterhalvåret. Etterspørsel etter timer i hallen er større enn tilgjengelig kapasitet. Kommunen har også svømmehaller i sine to bygder Gran og Brandbu.

Kulturskolen gir desentralisert og variert opplæring i aldersgruppen 0–19 år. Det selges tjenester og undervisning til Lunner kommune. Kulturskolen tilbyr opplæring i musikk, scenekunst, visuelle kunsthøgskole og film gjennom: Semesteropplæring – Kulturverksteder. Kulturskolen bruker biblioteklokalene til mindre arrangement og avslutninger.

Kulturskolen som er et interkommunalt samarbeid med Lunner kommuner har om lag 650 elever og flere på venteliste. Det er ønskelig å utvide tilbudet i kulturskolen innen blant annet sang og gitar, men det er det vanskelig å rekruttere lærere. Kulturskolen ønsker seg arbeidsplasser til lærerne sine.

Gran bibliotek er kommunens folkebibliotek og består av to enheter: Brandbu (hovedbibliotek) og Gran filial. Filialen i bygda Bjoneroa (500 innb.) ble lagt ned i 2006. Dette innebar en innsparing på 20 000 som virksomheten fikk beholde. Biblioteket har høy utlåshastighet, trådløst nettverk og 8 pc'er men ønsker seg flere. Biblioteket arrangerer datakurs for seniorer og barneteater.

Gran kommune og Oppland fylkeskommune har inngått en avtale som innebærer at Gran kommune skal delta i samarbeid om felles kultursal / storsal og bibliotek i ny videregående skole på Gran. Det er lagt inn 25 mill kroner til dette formålet i planperioden frem til 2010.

Kostraindikatorer 2003 – 2006:

0534 Gran	Andel ansatte med førskolelærerutdanning	28,8	22,6	28,4	25,3
0534 Gran	Andel barn 1-5 år med barnehageplass	69,6	74,3	77,2	85,2
0534 Gran	Andel innbyggere 67 år og over som er beboere på institusjon	9,1	9,9	11,8	9,2
0534 Gran	Andel innbyggere 67 år og over som mottar hjemmetjenester	15,2	15,5	14,4	17,7
0534 Gran	Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	78	82,8	89,4	87,6
0534 Gran	Antall elever per datamaskin	6,6	5,9	5,2	4,5
0534 Gran	Herav elever per undervisningsrelatert årsverk	11,3	11,6	11,8	10,9
0534 Gran	Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	0,2	3,4	1,2	3,7
0534 Gran	Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger	243	236	240	261
0534 Gran	Netto driftsutgifter til idrett per innbygger	153	177	164	192
0534 Gran	Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger	112	156	192	205
0534 Gran	Netto lånegjeld i kroner per innbygger	13908	17368	18427	18647